

ГРАЂА

Драгана Кујовић*

НЕКОЛИКО СВЈЕДОЧАНСТАВА КАО ПРИЛОГ ИЛУСТРАЦИЈИ ПРОСВЈЕТНИХ ПРИЛИКА У НОВООСЛОБОЂЕНИМ КРАЈЕВИМА ЦРНЕ ГОРЕ ТОКОМ 1913. ГОДИНЕ.

Период након 1912. године у Црној Гори обиљежен је континуираним настојањем да се обједини просвјетни систем у новоословођеним крајевима. У тим покушајима обазриво се водило рачуна да се оснују школе обавезне за све, с тим да вјеронауку предаје одговарајући вјероучитељ. У крајевима у којима је било присутно становништво исламске вјероисповијести, примјећује се упорна тежња да се задрже или поново отворе, и без дозволе нових просвјетних власти, тзв. „турске” школе које су постојале за вријеме османске власти. Црногорске власти у снажном просвјетном таласу обраћале су посебну пажњу да се обавеза похађања општих основних школа, без обзира на показани отпор, свакако односи и на мушку и женску муслиманску дјецу. Овај проблем биће мање или више присутан и као израз неповјерења и потребе затеченог становништва да се одбрани дотадашњи културни идентитет и важећи стандарди оријентално-исламске писмености. Међутим, очигледно је да су нове просвјетне власти биле спремне да покажу поштовање према вјерској традицији, али је приврженост, прије свега, тежњи да се успостави јединствени културно-просвјетни простор била доминантна карактеристика свих њихових активности. Крајем 1913. године донесена је *Уредба о школама у ослобођеним областима* као допуна *Закона о народним школама* и *Закона о устројству гимназија*.

---

* Аутор је приредио грађу у овом прилогу.

Према *Уредби* све школе, јавне и приватне, биле су под надзором нових државних власти, настава у основној школи обавезна за све грађане без разлике, ученици „других вјероисповијести” нису били обавезни да иду у школу за вријеме великих вјерских празника, ниједна приватна школа није могла да постоји и ради без претходног одобрења министарства просвјете и црквених послова.

У овом раду биће представљено неколико свједочанстава у прилогу наведеном, односно као могућа илустрација просвјетних прилика у новоослобођеним крајевима насељеним становништвом исламске вјероисповијести. Ова документа обухватају: 1) *обавијест о отшарању мектеба у Бијелом Пољу према усменој дозволи краља Николе и нешташван одговор просвјетних власици*; 2-7) *шест шелеграма који се односе на текуће проблеме у примјени просвјетних прописа*; 8) *писмо в. д. школског надзорника беранско-зајтарских школа у којем су, поред извјесних препорука, констатовани и произвољни и несистематски вриједносних судова насталих под широким наслијеђеним предрасудама и додирима у односу на заштитно стање писмености и образовни ниво, предложене занимљиве мјере у циљу побољшања рада у школама на поменутиим територијама*; 9) *писмо из Ружаја министру просвјете с приликом које се односе на дозвољени број часова вјеронауке и употребу вјерских књижа*. Документа преносимо у облику који је најближи оригиналу, поштујући језик и правопис изворног текста. Курзив је употребљен за дијелове текста који су рукописом исписани, уносили смо све ознаке бројевима или словима које су присутне на документу као накнадно административно обележје и категоризација. Проблем су представљала нечитка заглавља телеграма и то смо у свим случајевима одређених двоумљења посебно и нагласили.

1)

КРАЉЕВИНА ЦРНА ГОРА

(мјесто за грб)

УПРАВА БЕЛОПОЉСКЕ ОБЛАСТИ

Број 3259

7 Август 1913.

Бијело Поље

*Министру Просвјете и Црквених Послова
Господину Мирку М. Мијушковићу,*

Цетиње

На основу Вашеџ данашњеџ брзојава ѿод бројем 1524, часџ ми је достџавиџи Вам, Госџ. Министџре, да сам ѿриликoм своџа ѿврайџка оџтуда овамо свршеџџком мјесеца маја, срио у ѿуџу Синан- беџа Асанбеџовиџа, из Вранеша с друшџџвом, коџи иџаше да ѿрисиџуџи свијеџлој руџи Њ. В. Краља Госџодара. Чим се Синан беџ с друшџџвом ѿврайџио овамо, одмах је објавио да је Њ. В. Краљ Госџодар блаџоизволио најмилисџивије наредџџи, да се одмах оџворе меџшеџи, које су неoдложно и оџворили.

То истио је ѿновљено и ѿриликoм доласка џамо џ. Муфџџије Делевиџа с друшџџвом ѿчеџџком ѿрошлоџа мјесеца.

У односним меџшеџима ѿак ѿредавања се држе на џурском језику, а настџавници ни у колико не одџварају квалификацијама, које се за џо ѿрема односном закону џраже.

Државни Савјеџник
Уџравиџељ Обласџи
М. Дожиџ

/стр. 2/

К. ЦР. МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И ЦРКВ. ПОСЛОВА
БРОЈ 1597
ЦЕТИЊЕ 11.VIII 1913.џ.
СВ. бр. 1524

Р

Обласној Уџр. Бијело Поље

Како је моџла обласна уџрава доџустиџџи оџварање меџшеџа, кад о овоме није обавијеџџена од надлежноџа Министџрстџва Просвјеџе и Црквених Послова.

Тој је уџрави ѿознаџо да ѿо усџаву и ѿо ѿозиџџивним земаљ. законима Министџрстџво Просвјеџе и Цркв. Послова врши врховни надзор над свим школама и боџомољама у земљи, џе на основи џоџа ваљало је џражџџи ѿџребно објашњење џ. ј. надлежно одобрење, будуџи ѿриче и искази ѿојединих црквених џуди ма џо био и Синан беџ или Муфџџија Делевиџ, немају никакве ѿравне вриједносџи.

Нека џо ѿиџање за сада оџстане недирнуџо докле џод џамо не дође врши. дужносџи школскоџ надзорника џ. Милан Цемовиџ, ѿа ће ми он с

шом уйравом поднијетџи сходан приједлоџ, како ће се постојиџи у дајшом случају као и за друџе школе.

Цетџ. 11.IX 1913.

Министар

М. Мијушковић

Q

283

/Државни архив Црне Горе- Цетиње,
Фонд Министарства просвјете и црквених послова
бр. 885 (5)

2)

598

Кр. Цр. Министарство Унутрашњих дјела
- Поштанско-Телеграфско Одјељење-

Мјесец X 1913 год ТЕЛЕГРАМ -Télégramme Примљен у

Службени подаци бр. 60 Мин. Просвјете дан 3 сат
8...¹ подне

Урџениј М. Мијушковићу Цетџ.

Цетџ од Пех н^о 57 класа 3 бр. ријечи 90 датум 3 сат 5 џ
подне

Ком. Војн. округа Г. бриџ. Вешовић мишења је са којим се слажем, да се уведе обавезна настава као над мухамеданском дјецом тако над католичком ш. ј. да дјсеца једне и друџе вјероисповијести обавезно посјећавају српску школу, којима се има дајти вјероучиџељ дошичне вјере. Ако се са овим слажеџе изволиџе нам одобриџи да џорње изведемо- са мухамеданцима изгледа да ће се моћи а са катоол. неизвјесно је. Г. Вешовић каже или да за обје вјере буде једнако или сад да се не дира- чекам наређења.

В.Д. Нагзор. М.Цемовић

¹ нечитко

/стр. 2/

К. ЦР. МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И ЦРКВ. ПОСЛОВА
 БРОЈ 2280
 ЦЕТИЊЕ 21.IX 1913.г.

Г. Милану Цемовићу
 Пећ шелеграм

Одговор на ваш шелеграм бр. 60- урзениј добиће касније.

Министар
 М. Мијушковић

Цет. 21/IX 1913.

/Државни архив Црне Горе- Цетиње,
 Фонд Министарства просвјете и црквених послова
 бр. 1279/

3)

1736

Кр. Цр. Министарство Унутрашњих дјела
 - Поштанско-Телеграфско Одјељење-

Мјесец 10 1913 год. ТЕЛЕГРАМ -Télégramme Приспио у

Службени подаци	<u>Мин. Просвјете</u>	дан <u>8</u> сат
<u>6</u> мин. <u>35</u> <u>и</u> <u>0</u> ² подне		
бр. 79	<u>Г. Мијушковићу Цет.</u>	.....

Службеник,
 (Потпис нечитак)

² број и ознака времена нечитки

Цети од Гусиње н^о 155 класа зв бр. ријечи 40 датум 8 сат 6 минут 3(5) по³ подне

Ради знања достављам Вам да су њиваци муслимански из Плава и Гусиња изјавили њисмено да желе српску школу учити њихова дјеца, с њијем да им оце буду вјероучитељи.

*В.д. надзорника
М. Цемовић*

/стр. 2/

К. ЦР. МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И ЦРКВ. ПОСЛОВА
БРОЈ 2366
ЦЕТИЊЕ 26.IX 1913.г.

Свршено, ad acta.

Министар

М. Мијушковић

26/9.1913.

Цетиње

К

407

/Државни архив Црне Горе- Цетиње,
Фонд Министарства просвјете и црквених послова
бр. 1330/

---

³ број и ознака времена нечитки

4)

3782

Кр. Цр. Министарство Унутрашњих дјела
- Поштанско-Телеграфско Одјељење-

Мјесец 10 1913 год ТЕЛЕГРАМ -Télégramme Приспио у Цети.
Службени подаци Мин. Просвјете дан 15 сат
4 мин. 25 йо подне
број 101 хиџно Г. Мијушковићу Цети. .....
Службеник,
(Потпис нечитак)

Цети од Б. Поље н^о 204 класа 5 бр. ријечи 150 датум 15 сат 3
минут 20 йо подне

Част ми је вас извијестити да су овдашњи прваци муслимански изјавили шљедеће:

Као држављани йод окриљем Њ. В. Краља Госйодара, ми йодйисани йрваци исйред муслиманскоџ сйановнишиџва овдашњеџ изјављујемо жељу и желимо, да се и наша дјеца заједнички школују, како йшо наређује закон о основним школама. У исйшо вријеме молимо, да нам се одреде вјероучиџељи оце и њима йлаџе, који ће йредаваџи вјеронауку муслиманској дјеци. Дјеца која су йрема закону о основним школама дорасла за школу учиће заједнички све остйале йредеџе изузевши вјеронауку којећу оце йредаваџи засебно ... (муслиманској)⁴ дјеци у меџейима, који йосййоје код џамије. Муфџиџа Јусуф Делевић, Х. Ц. Кајабегџовић, Зећир Дервовић.

Наведено Вам досййављам ради знања и сходноџ йосййуџка.

*В. Д. Нагзорника
Мил. Цемовић*

/Државни архив Црне Горе- Цетиње,
Фонд Министарства просвјете и црквених послова
бр. 1442 (2)/

⁴ умјесто *а лиманској* у оригиналном тексту телеграма, претпостављамо да је требало да буде написано *муслиманској*...

5)

250

Кр. Цр. Министарство Унутрашњих дјела
- Поштанско-Телеграфско Одјељење-

Мјесец 11 1913 год   ТЕЛЕГРАМ -Télégramme   Приспио у

Службени подаци бр.211 Заси. Мин. Просвјете   дан 2
сат 3 њо⁵ подне

Мин. Правде

Г. Бакићу

.....

Службеник,
(Потпис нечитак)

Цети од Беране п^о 19 класа зв. бр. ријечи 102 датум 2 сат 10
минут 30 њо⁶ подне

И ако је министарство Просвјете на изјаву мухамеданаца из Плава (и) Гусиња предложило оце вјероучитеље ипак они се усуђују нешљатити своју дјецу у школу а међутим закон о основним школама којез је Краљ Господар санкционисао чл. 7 и 13 њоследњи став обавезна су и мухамеданска дјеца похађати државну школу, зато се молише да наредитише како треба у Гусиње, да се изврши упис мухамеданске дјеце према закону о основним школама и њиној изјави коју су дали. Овоме мислим не треба њоустиити јер ипак диктује наш национални интерес.

*В.г. Нагзорника
М. Цемовић*

/Државни архив Црне Горе- Цетиње,
Фонд Министарства просвјете и црквених послова
бр. 1630 (2)/

⁵ нечитко

⁶ нечитко

6)

5280

Кр. Цр. Министарство Унутрашњих дјела
- Поштанско-Телеграфско Одјељење-

Мјесец *11* 1913 год ТЕЛЕГРАМ - *Télégramme* Примљен у

Службени подаци Мин. Просвјете дан 24 сат
4 мин. 40 њо² подне
бр. 275 Цетиње .....

Телеграфиста,
(Потпис нечитак)

Цетиње од Беране н^о 148 класа 1 бр. ријечи 32 датум 24 сат 3
минут њо подне

*Изволите, молим вас, одговорити хоће ли мухамеданска дјеца
иразновити иеџак и како се наши учитељи имају уйрављати према њоме.*

*Вд. Нагзор.
М. Цемовић*

/стр. 2/

К. ЦР. МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И ЦРКВ. ПОСЛОВА
БРОЈ 3260

ЦЕТИЊЕ, 11. новембра 1913. г.

Мухамеданска дјеца у петак треба да иду у школу осим за оно
вријеме кад су молитве. Ово нека имају увиду учитељи и нека их пусте
у цамију за вријеме молитве и клањања кад их воде старији.

Цет. 13. XI 1913.

*Министар
М. Мијушковић*

Школском нагзорнику

Беране

На спом. брзојав од 11. XI т. г. број 275, Г. Министар Просвјете и
Црк. Послова, су данас број горњи донио је своје рјешење које гласи:

Горње Вам се саопштава ради знања и управљања

По наредби Мин.

N

Просвјете

619

Секретар М...⁸

620

/Државни архив Црне Горе- Цетиње,
Фонд Министарства просвјете и црквених послова
бр. 1907/

7)

1905

Кр. Цр. Министарство Унутрашњих дјела
- Поштанско-Телеграфско Одјељење-

Мјесец 12 1913 год. ТЕЛЕГРАМ -Télégramme Примљен у

Службени подаци Мин. Просвјете дан 8 сат 11
мин. 45 по подне
бр. 331 Г. Мијушковићу .....

Цети.

Телеграфиста,
(Потпис нечитак)

ети. од Беране п^о 148 класа ² бр. ријечи 53 датум 8 сат 11 минут
...¹⁰ подне

*И поред тога што сам неколико пута јављао ипак власти у
бјелойољској области не воде рачуна већ муслимани без дозволе отварају
међине.*

*Скроз сам проишван оваквом начину: јер је убијачно за наш
националистички. Зато молим за наређење како ће се постојити.*

В.г Нагзор.

М. Цемовић

⁸ потпис нечитак

⁹ нечитко

¹⁰ нечитко

/стр. 2/

К. ЦР. МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И ЦРКВ. ПОСЛОВА
БРОЈ 3518

ЦЕТИЊЕ, 25. новембра 1913. г.

хијно

Министру Унутрашњих
Послова, Господину
Лабуду Ђујићу

Цетиње

Умољава се з. министар да би преко подручних органа извидио најбржим путем зашто управне власти доушљају муслиманима да без ишпања просвјетних власти отварају међетје.

Да се по употреби овај акти поврати Министарству Просвјете с извјештајем, шта се учинило.

Цети. 25/XI 1913.

Министар
Просвјете и Цркв. Послова
М. Мијушковић

КР. ЦР. МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ДЈЕЛА
...¹¹ ОДЈЕЉЕЊЕ

Број 8671

Цетиње, 25/-XI- 1913 год.

Г. Министру Просвјете
и Цркв. Послова
Цетиње

На основу предњег предлога наредио сам обласној Управи у Бијелом Пољу, да се ни један мејтеп не смије отворити без претходног знања и одобрења Министарства Просвјете и Црквених Послова и да сваком таквом отварању стане на пут.

Министар Унутр. дјела
Лабуд Ђујић

¹¹ нечитко

Цетиње,
26/11. 1913 г.

/Државни архив Црне Горе- Цетиње,
Фонд Министарства просвјете и црквених послова
бр. 2117 (2)/

8)

КРАЉЕВИНА ЦРНА ГОРА

(мјесто за грб)

НАДЗОРНИШТВО БЕРАНСКО-ЗАТАРСКИХ ШКОЛА

Број 266

Беране 10 новем 1913 г.

МИНИСТРУ ПРОСВЈЕТЕ И ЦРКВ. ПОСЛОВА,
ГОСПОДИНУ МИРКУ МИЈУШКОВИЋУ,
ЦЕТИЊЕ

Историјским развијком народа дошло се до тога, да је васпитање ваљан и моћан фактор истог у живоју истог, јер на правилном васпитању почива будућност сваког народа и цијелог човечанства. Судбина сваког народа, његов најредак или назадак зависи од васпитања његове омладине. Давно је речено: ко има омладину тај има и будућност. Ми морамо строгу пажњу скренути на васпитање будућих грађана, ако мислимо егзистирати и као народ и као држава. Историја је нам, као за друго, тако и за ово учитељица. Који је народ и ако мали васпитао своју омладину на здравој и солидној основи, тај је био јак и снажан и никад није подлегао ни чијој навали а имало је великих народа, који нијесу полагали никакву пажњу на васпитање свога подмлатика а који су морали пројасити. Ми морамо следовати стигама културних народа, тим прије што наш народ има диспозиције за исто, јер је јун идеала и традиција својих предака. Свјесан је времена у којем живи, свога положаја и своје будућности. Свјесан је ста- (стпр. 2)рих, новијих и најновијих мука, патња, невоља и славних побједа а свјесан је завјештања својих дједова и прадједова- јединства српског народа.

На овој широкој основи, са савременим захтјевима, треба да се нашој основној школи постави темељ. Здравим и зрелим традицијама, усменим и писменим предањима, са савременим за данашњи животиј правилима, треба, да се храни основна школа. На овакој основи и са оваком храном основна ће школа постати свој свети и узвишени заштитак. Код сваког народа ја и код нас а нарочито у новодобитним крајевима, што ми је и циљ изнијети и представити, шта и како треба радити, по мојем скромном мишљењу, ја да држава добије ваљане, спремане и послушне братање нове а црква (џамија) побожне.

Са српским православним елементом смо на чисто. Њему треба отворити очи, отворити му у сваком кућу школу и алфабетски курс, како би данашњи нараштај видео своју прошлост и будућност а за коју није смио ни помислити робујући вјекovima. А шта ћемо с муслиманским елементом?

Нада је на школу. Школа ће временом све расчистијати само у њој да раде спремане радници, прожети патриотизмом и нежалећи се радити дјелом и речју ван школе. Школа ће успјети, да су Срби муслиманске вјере а не Турци а то је доста учињено. Њихов национализам ће се врло лако уништити и асимиловати с нама, зато што носи карактер религијски а њихов религијски култ је сишао на најнижи ниво, јер га врше жлије и неписмене оце, које (срп. 3) као икакве треба да подржавамо и да не плаћамо за вјероучитеље основ. школа. Оце су ауторитети у муслиманском народу, њих илатијати а зато су одани, значило би привлачати омладину и васпитајати их у нашем националном духу. Што ће пак оце предавати религију, то ништа не значи, јер као што рекох, просити и неписмени а уз то и природно скучени, морају калкулирати пред образованијим, писменијим и спремијим. Ово се врло лако може извести у Плаво- Гусињској Области, Беранској, Бјелопољској и Плевањској, тим прије што нај муслимански народ говори српски и многе обичаје задржао је наше а сувише, што многи воде поријекло из старе Црне Горе. А закон о осн. школама иначе нам је од помоћи, јер изрично каже, да деца дорасла за основ. школу обавезно похађају школу и да не смију учити страни језик, већ државни- српски. Поустити од овога значило би уништавати себе.

Ово би врло брзо ишло с аранујима у Пењској Области, јер незнају ниједне речи српске. Мишљења сам, да се у тој Области отворе шакозване приправне школе и успановити ушујуће учитеље, који ће одрасле учити српски говорити. Излишни су алфабетски курсеви, јер их треба прво научити говорити ја писати.

Наредити треба свима чиновницима у новој Цр. Гори, да несмију подржавати турски и арнауџски језик на шћету српскоџ, већ, да, приликом службеноџ разџов(ор)¹², поправљају их блаџим и мирољубивим начином.

Мислим, да је више за сваџда расчишћено вјековно непријатељство између православноџ и муслиманскоџ сћановнишћива, (сћпр. 4) који су далеко сћојали, па и данас велики бегем између њих сћоји, шћо је на врло велику шћету нашу, шће сам мишљења, а школа иначе на заједницу ради, да се прећоручи чиновницима, да поред лијећоџ, љубазноџ разџовора с муслиманима у служби и ван ње не жале ћруда како би наш народ видио, да је ћрестћала мржња и како би се шћо више ћридобило за школу.

По мојем скромном мишљењу све ово иде у корисћи наше националностћи, којој сада у новој Црној Гори треба, да ћосћави шћемељ основна школа а коју треба оћворитћи у сваком кућу. Гледао сам, у колико ми је било моџуће, у колико сам имао учитељских снаџа на расћоложењу, да оћворим све школе, које су радиле, нове, џдје има мало више српских кућа а нарочитћо радосан сам се осјећао, ћо израженој жељи, оћворитћи муслиманима школу и даћи им учитеља. На оваква мјестћа ћредлаџао сам шћакве учитеље, који, ћо мојем мишљењу, заслужују.

Урћирао сам, да учитељи, ћоред своџ ћешкоџ али узвишеноџ рада, буду ослобоћени бриџе за школ. зћраду и др. али ућравне и војне властћи се ни мало не окрећу.

Да би се, с ћравом, очекивали ћовољни резултатћи основ. школе у новој Црној Гори, као резиме свеџа наведеноџ, частћи ми је ћредложитћи, да би се извело следеће:

1. Да све ућравне властћи, ћошћо Школ. Одбора још нема, озбиљну ћажњу скрену на ћобољшање школ. зћрада и др. шћо јој треба;

(сћпр. 5) 2. Да чиновници у новој Црној Гори несмију, у службеној ућоћреби, подржавати турски и арнауџски језик на шћету српскоџ;

2. Да се ради свима силама, а нарочитћо чиновници, на јединсћиву православноџ и муслиманскоџ сћановнишћива;

3. Учитеља ослободитћи сћољних незћода а ћражитћи од њеџа рад у школи и ван ње;

4. Сћалним учитељима-цама у новој Црној Гори даћи годатћка мјесечно 20 ћрћера, ћрврменим 15 а засћуйницима 10, заћо шћо су изложени свима незћодама;

¹² нечитко

5. Од учитеља-ца изражисти, да врше мисионарску службу. У колико придобију муслиманске дјеце за школу, у толико ће их Краљ. Министар. Просвјете наградити;

6. Који научи 15 грађана а нарочито муслимана, читати, писати и рачунати, да се награди са 200 перера;

7. Сироџо пазићи (учитељ) на вјерску осјетљивост а већу пажњу окренути при обрађивању нове и најновије наше историје;

8. Учитељице ће бити награђене, ако муслиманску женску дјецу приволе за школу и поред насјаве придобије љубав истих за женски рад и

9. Учитељима-цама и оцама одредити што прије платне и послати.

Упућен Вам је распоред учитеља-ца у новој Црној Гори изузев Пјеваља и околине, које ће се извршити накнадно, чим се дижне србијанска посада.

Благодарећи на повјерењу, увијек сам на услузи.

В.г. надзорника

Милан Цемовић

/Државни архив Црне Горе- Цетиње,
Фонд Министарства просвјете и црквених послова
бр. 1987(1,2)/

9) *службено*
Министру Просвјете и Црквенијех
Послова
Господину
Госп. Мирку Мијушковићу
Овдје

Оца- Мула Ајруш- који је одређен за вјероучитеља овдашњеџ Мухамеданске дјеце пожалио ми се, да му је ујравишељ школа саопштило да вјеронауку може предавати дјецци само два пута недељно, и то по два часа у мушкој а два у женској школи. Поред овога саопштиења казао је њ. ујравишељ Оци да ни нишабе (књиџе) не може уиопребљавати који се односе на мухамеданску вјеронауку.

Ова два саопштења изазвала су врло велико незадовољство у народу, и испред истога слободан сам изјавио да у будуће нећемо славити дјецу у школу својеволно, ако се вријеме школског рада не подијели равноправно, т. ј. на подједнак број часова између оца и учитеља, и ако се не буде дозволило дјецѝ мухамеданској да смију употребљавати књижице, као Куран и др., које се искључиво односе на мухамеданску вјеронауку. Ово кажемо услед тога, што је наша вјеронаука врло тешка, иако, да оца неће имати никаква успјеха, ако буде држао само два часа недељно.

Остајемо у нади да ће, Госи. Министар, учињети да се народна права и жеље задовоље.

С поштовањем
Заси. Кадије Ахмет Ганић

/стр. 2/

К. ЦР. МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ и ЦРКВ. ПОСЛОВА
БРОЈ 3844
ЦЕТИЊЕ, 17. децембра 1913. г.

Р

Из особитих обзира доушћам да се вјеронаука држи у рожајској основној школи и мушкој и женској сваког дана по један час. Кад ће се тај час распоредити одредиће ујрава те школе. Књиже се на овим часовима могу употребљавати које одговарају муслиманским вјерским обредима.

Цет. 20/XII 1913

Министар
М. Мијушковић

Школском Надзорништву
Беране

Г. Министар Просвјете и Цркв. Послова од данас под број зорњи, донио је своје рјешење које гласи:

” _____ ”

Изволите о зорњем рјешењу обавијестити ујраву онам. школе.

20/XII-1913 ж.

Цетиње

Г

756

По наредби

Министра Просвјетџ.

Секретар

М. Вукосавовић

/Државни архив Црне Горе- Цетиње,
Фонд Министарства просвјете и црквених послова
бр. 2327 (2)/